

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (голям състав)

29 юни 2010 година*

По дело C-526/08

с предмет иск за установяване на неизпълнение на задължения, предявен на основание член 226 ЕО на 2 декември 2008 г.,

Европейска комисия, за която се явяват г-жа S. Pardo Quintillán, г-н N. von Lingen и г-н B. Smulders, в качеството на представители, със съдебен адрес в Люксембург,

ищец,

срещу

Велико херцогство Люксембург, за което се явява г-н C. Schiltz, в качеството на представител, подпомаган от адв. P. Kinsch, avocat,

ответник,

* Език на производството: френски.

СЪДЪТ (голям състав),

състоящ се от: г-н V. Skouris, председател, г-н J. N. Cunha Rodrigues, г-н K. Lenaerts, г-н J.-С. Bonichot и г-н E. Levits, председатели на състави, г-н A. Rosas, г-н E. Juhász (докладчик), г-н J. Malenovský, г-н U. Löhmus, г-н A. Ó Caoimh и г-жа M. Berger, съдии,

генерален адвокат: г-жа J. Kokott,
секретар: г-жа R. Şereş, администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 2 декември 2009 г.,

като взе предвид устните становища, изложени:

- за Кралство Дания от г-жа B. Weis Fogh, в качеството на представител,
- за Федерална република Германия от г-жа N. Wunderlich, в качеството на представител,
- за Република Гърция от г-жа A. Samoni Rantou и г-жа S. Chala, в качеството на представители,
- за Френската република от г-н G. de Bergues и г-н A. Adam, в качеството на представители,

- за Италианската република от г-жа, G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от г-н G. Aiello, avvocato dello Stato,

- за Кралство Нидерландия от г-жа C. Wissels, в качеството на представител,

- за Република Австрия от г-н E. Riedl, в качеството на представител,

- за Република Полша от г-н M. Jarosz и г-жа K. Zawisza, в качеството на представители,

- за Република Финландия от г-жа A. Guimaraes Purokoski, в качеството на представител,

- за Кралство Швеция от г-жа A. Falk, г-жа K. Petkovska и г-жа S. Johannesson, в качеството на представители,

- за Обединеното кралство Великобритания и Северна Ирландия от г-жа, S. Behzadi-Spencer, в качеството на представител, подпомагана от г-жа S. Lee, barrister,

- за Европейския Парламент от г-н K. Bradley и г-н A. Auersperger Matić, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 28 януари 2010 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 С исковата си молба Европейската комисия иска от Съда да установи, че като не е приело необходимите закони, подзаконови и административни разпоредби за пълното и точно съобразяване с членове 4 и 5 от Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 година за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници (ОВ L 375, стр. 1; Специално издание на български език, 2007 г., глава 15, том 2, стр. 81) във връзка с буква А, точки 1, 2, 5 и 6 от приложение II, както и с параграф 1, точки 1 и 2 от приложение III към тази директива, Великото херцогство Люксембург не е изпълнило задълженията си по посочената директива.

Правна уредба

Право на Съюза

2 Съгласно член 1 от Директива 91/676:

„Настоящата директива има за цел:

— да намали замърсяването на водите, предизвикано или породено от нитрати от селскостопански източници,

— да предотврати всяко ново замърсяване от този вид“.

3 Член 4 от тази директива гласи:

„1. С оглед да се осигури за всички води определено ниво на обща защита от замърсяване, държавите членки следва в срок до две години, считано от съобщаването на настоящата директива:

а) да съставят кодекс или кодекси за добра селскостопанска практика, които да се прилагат доброволно от земеделските производители и които следва да съдържат поне елементите, изброени в приложение II, буква А;

б) да изготвят при необходимост програма за обучение и информиране на земеделските производители с цел прилагане на кодекса или на кодексите за добра селскостопанска практика.

2. Държавите членки представят на Комисията условията и реда на кодексите си за добра селскостопанска практика и последната включва информация за тези кодекси в доклада, посочен в член 11. В светлината на получената информация Комисията може, ако счита за необходимо, да направи съответни предложения пред Съвета“.

4 Член 5 от посочената директива предвижда:

„1. За нуждите на предвидените в член 1 цели и в срок до две години от първоначалното посочване в съответствие с член 3, параграф 2 или една година след всяко ново посочване в съответствие с член 3, параграф 4 държавите членки съставят програми за действие за посочените уязвими зони.

2. Дадена програма може да се отнася до всичките уязвими зони, разположени на територията на една държава членка, или ако тази държава счете за уместно, могат да се изготвят различни програми за различни зони или части от уязвими зони.

3. Програмите за действие са съобразени със:

а) специфичните данни и наличните техники, отнасящи се главно до съответните количества азот със земеделски произход или от други източници;

б) условията на околната среда в съответните области на въпросната държава членка.

4. Програмите за действие се прилагат в срок до четири години, считано от тяхното изготвяне и съдържат следните задължителни мерки:

а) мерките, посочени в приложение III;

б) мерките, които държавите членки са определили в кодекса или в кодексите за добрата селскостопанска практика, в съответствие с член 4, с изключение на тези, които са заменени с мерките, посочени в приложение III.

5. Освен това, в рамките на програмите за действие, държавите членки [предприемат] всякакви допълнителни мерки или засилени действия, които считат за необходими, ако се окаже, от началото или в светлината на придобития опит при прилагане на програмите, че посочените в параграф 4 мерки няма да са достатъчни за постигане на определените в член 1 цели. При избора на мерки и действия държавите членки държат сметка за тяхната ефективност и за цената им спрямо другите възможни превантивни мерки.

6. Държавите членки изготвят и прилагат адекватни програми за наблюдение с цел отчитане ефективността на програмите за действие, изготвени съгласно настоящия член.

Държавите членки, които прилагат разпоредбите на член 5 за цялата национална територия, следят за съдържанието на нитрати във водите (повърхностни и подземни) в избраните точки на измерване, които позволяват да се определи размерът на замърсяването на водите с нитрати от селскостопански източници.

7. Държавите членки преразглеждат и по целесъобразност най-малко на всеки четири години ревизират програмите си за действие, включително всяка допълнителна мярка, взета по силата на параграф 5. Те уведомяват Комисията за всяко изменение на програмите за действие“.

- 5 Съгласно приложение II към Директива 91/676, озаглавено „Кодекс(и) на добра селскостопанска практика“:

„А. Кодексът или кодексите на добрата селскостопанска практика, които имат за цел да намалят замърсяването с нитрати и се съобразяват с характерните условия в различните райони на Общността, би трябвало да съдържат правила относно следващите по-долу елементи, доколкото [това е подходящо и необходимо]:

- 1) периодите, през които разпръскването на подобряващи почвата вещества е неуместно;
- 2) условията за разпръскване на подобряващи почвата вещества по земи с остър наклон;

[...]

- 5) капацитета и конструкцията на местата, предназначени за събиране на отпадните води, и по-специално мерките за намаляване на замърсяването на водите посредством стичане или инфилтриране в почвата или чрез оттичане в повърхностните води на течности, съдържащи животинските отпадъци и отпадни води от растителни вещества, като силажиран фураж;

- 6) начините за разпръскването на химически изкуствени торове и животинските отпадъци, и по специално неговото ниво и еднаквост с цел поддържане оттичането на хранителни елементи във водите на едно приемливо ниво.

[...]

- 6 Съгласно приложение III към тази директива, озаглавено „Мерки за включване в програмите за действие съгласно член 5, параграф 4, буква а)“:

„1. Мерките съдържат правила относно:

- 1) периодите, през които разпръскването на някои видове подобряващи почвата вещества е забранено;

- 2) капацитета на местата, предназначени за събиране на отпадните води от животновъдството; той трябва да превишава необходимия капацитет за събиране на води през най-дългия период на забрана за разпръскване в уязвима зона, освен ако може да бъде доказано на компетентните органи, че обемът на отпадните води, който превишава реалния капацитет за събиране, ще бъде евакуиран по безвреден за околната среда начин;

[...]

2. Тези мерки гарантират, че при всяка употреба или отглеждане разпръснатото годишно количество отпадни води, включително и от самите животни, няма да надвиши определено количество на хектар.

Това определено количество на хектар съответства на количеството отпадни води, съдържащо 170 кг. азот. [...]

[...]“

Национално право

- 7 Член 6 от Регламент на Великото херцогство от 24 ноември 2000 г. за използването на подобряващи почвата азотни вещества в селското стопанство (*Mémorial A 2000*, стр. 2856, наричан по-нататък „Регламент на Великото херцогство от 2000 г.“), озаглавен „Забрани и ограничения“, гласи следното:

„А. Забрани и ограничения, приложими на цялата територия:

- 1) Забранява се разпръскването на подобряващи почвата азотни вещества

— върху черна угар,

- върху многогодишна угар,

- върху необработена земя с дива растителност,

- върху замръзнали в дълбочина почви, които могат да причинят повърхностни изтичания извън зоната на разпръскване преди размразяването,

- върху подгизнали, наводнени или заснежени почви, когато капацитетът им на абсорбция е превишен,

- на разстояние, по-малко от 50 m от кладенците, каптажите и резервоарите за питейна вода за подобряващите почвата органични вещества и по-малко от 10 m от кладенците и каптажите за питейна вода за подобряващите почвата минерални азотни съединения,

- на разстояние, по-малко от 10 m от потоците и от водните повърхности за подобряващите почвата органични вещества.

Подобряващите почвата минерални азотни съединения следва да се разпръскват в посока, обратна на брега на водния поток. Забранява се всяко изхвърляне на подобряващи почвата азотни съединения в потоците.

- 2) В периода между 15 октомври и 1 март върху непокритите почви е забранено разпръскването на течен оборски тор, торна вода и утайка, останала след пречистването на отпадъчни води.

- 3) Забранява се разпръскването на течен оборски тор, торна вода и утайка, останала след пречистването на отпадъчни води в периода между 15 октомври и 15 февруари върху покритите почви, различни от ливадите и пасищата. Ливадите и пасищата, върху които са разпръснати подобряващи почвата органични вещества в периода между 15 октомври и 15 февруари, не могат да бъдат обработвани преди 15 февруари от текущата година.

- 4) Разпръснатото в периода между 1 септември и 1 март общо количество течен оборски тор, торна вода и утайка, останала след пречистването на отпадъчни води, не трябва да превишава 80 kg азот на хектар.

- 5) Разпръскването на течен оборски тор, торна вода и утайка, останала след пречистването на отпадъчни води, върху наклонени терени трябва да се прави така, че да няма изтичане извън полето на разпръскване, като се отчитат по-конкретно:
 - характерът и обработката на почвата,

 - посоката на засаждане на растителното покритие,

 - климатичните условия, съответстващи на възможните периоди на разпръскване,

 - характерът на подобряващите почвата вещества.

Забранява се разпръскването на течен оборски тор, торна вода и утайка, останала след пречистването на отпадъчни води, върху терени със среден наклон, по-голям от 8 %, върху които няма растителност, освен ако то не бъде последвано от смесване във възможно по-кратки срокове и най-късно 48 часа след разпръскването.

- 6) Разпръскването на подобряващи почвата азотни съединения се разрешава само с цел задоволяване на физиологичните нужди на растенията, като се следи за ограничаване на загубите на хранителни елементи и се държи сметка за наличния в почвата азот.

Количеството на разпръснатите за година и на хектар подобряващи почвата органични вещества не трябва да надхвърля 170 kg азот, освен за богатите на белтъчини култури и за чистите бобови култури, за които ограничението е 85 kg азот.

Количеството на разпръснатите за година и на хектар подобряващи почвата минерални азотни съединения не трябва да надхвърля максималните количества за наторяване с азотни торове, както са определени в таблицата, поместена в приложение I, в зависимост от характера и добива от културите и като се отчитат местните особености и агро-климатичните условия през годината.

При комбиниране на подобряващи почвата органични и минерални вещества, максималното количество азотен тор за наторяване трябва да бъде намалено в съответствие с количеството разпръснати подобряващи почвата органични вещества, като се отчитат характерът на подобряващото почвата органично вещество, начинът на разпръскване, видът култура и периодът на разпръскване, както са описани в Ръководството за добрите земеделски практики.

Ако земеделски стопанин няма на разположение достатъчно терени, на които е разрешено разпръскването на подобряващи почвата органични вещества, той трябва да си осигури възможността да разполага с полетата, принадлежащи на други стопани, при положение че тези полета са подходящи за разпръскването.

В. Специални забрани и ограничения, приложими в зоните за опазване на питейните води

- 1) Забранява се разпръскването на подобряващи почвата азотни съединения в зоните на непосредствена защита.

- 2) Забранява се разпръскването в зоните на близка защита и в зоните на далечна защита
 - на оборски тор, на компост и на дехидратирана утайка, останала след пречистваното на отпадъчни води в периода между 1 август и 1 февруари. По отношение на покритите почви тази забрана се прилага от 1 октомври до 1 февруари,

 - на каквото и да било друго подобряващо почвата органично вещество в периода между 1 август и 1 март. По отношение на покритите почви с изключение на зимната пшеница, зимното тритикале и зимната ръж, тази забрана се прилага от 1 октомври до 1 март.

- 3) Забранява се разпръскването на подобряващи почвата органични вещества при промяна на предназначението на пасища и на постоянни или временни ливади или при смяната с чисти бобови насаждения.

- 4) Общото количество на разпръснатите течен оборски тор, торна вода и утайка, останала след пречистваното на отпадъчни води, в периода между 1 август и 1 октомври не трябва да надхвърля 80 kg азот на хектар.

- 5) Покритите почви, върху които са разпръсквани подобряващи почвата органични вещества в периода между 1 август и 1 октомври, не могат да се разорават преди 1 декември на текущата година.

- 6) Количеството на разпръснатите за година и на хектар подобряващи почвата органични вещества не трябва да надхвърля 130 kg азот, освен за богатите на белтъчини култури и за чистите бобови култури, за които се забранява разпръскването на подобряващи почвата органични вещества.

Количеството на разпръснатите за година и на хектар подобряващи почвата минерални азотни съединения не трябва да превишава максималните количества за наторяване с азотни торове, както са определени в таблицата, поместена в приложение II, в зависимост от характера и добива от културите и като се отчитат местните особености и агро-климатичните условия през годината.

При комбиниране на подобряващи почвата органични и минерални вещества, максималното количество за наторяване с азотни торове трябва да се намали според количеството разпръснати подобряващи почвата органични вещества, като се отчитат характерът на подобряващото почвата органично вещество, начинът на разпръскване, видът култура и периодът на разпръскване, както са описани в Ръководството за добрите земеделски практики“.

- 8 Член 7 от Регламента на Великото херцогство, озаглавен „Дерогации“, гласи:

„1) При извънредни климатични обстоятелства министрите, които отговарят за земеделието и за околната среда, могат да разрешат дерогация за периода на забрана за разпръскване, посочен в член 6, и да определят подходящи условия на разпръскване.

2) При извънредни обстоятелства, които засягат дадено земеделско стопанство, министрите, които отговарят за земеделието и за околната среда, или техните заместници могат въз основа на конкретно искане на заинтересования земеделски стопанин да разрешат дерогация за периода на забрана за разпръскване, посочен в член 6, и да определят условията и начините, в съответствие с които би могло да се извърши разпръскването“.

9 Член 8 от Регламента на Великото херцогство, озаглавен „Събиране“, гласи:

„Самите земеделски стопани трябва да разполагат или да си осигурят възможност да разполагат с подходящи съоръжения, които служат за събирането и разпръскването на отпадните животновъдни води.

Новите или изискващите модернизиране съоръжения трябва да осигуряват събирането на течен оборски тор и на торна вода за минимален период от 6 последователни месеца“.

Досъдебна процедура

10 Тъй като счита, че членове 4 и 5 от Директива 91/676, както и буква А, точки 1, 2, 5 и 6 от приложение II и параграф 1, точки 1 и 2 от приложение III към тази директива не са били транспонирани правилно от Великото херцогство Люксембург, Комисията образува предвиденото в член 226 ЕО производство за установяване на неизпълнение на задължения.

- 11 След като изпраща на тази държава членка официално уведомително писмо с покана да представи своите възражения и като приема, че по някои от повдигнатите въпроси тези възражения не са основателни, на 27 юни 2007 г. Комисията издава мотивирано становище, като приканва Великото херцогство Люксембург да вземе необходимите мерки за съобразяване с това становище в двумесечен срок от получаването му.
- 12 С писмо от 29 май 2008 г. Великото херцогство Люксембург защитава своята позиция.
- 13 При тези условия Комисията решава да предяви настоящия иск.

По иска

По допустимостта на иска

По нарушаването на правилата относно определянето на езика на производството

- 14 Великото херцогство Люксембург моли да бъде обявен за необоснован или за недопустим искът на Комисията за нарушение на член 29, параграф 2, буква а) и параграф 3, втора алинея от Процедурния правилник на Съда, тъй като тя не е спазила правилата относно определянето на езика на производството. То

отбелязва, че исковата молба е изготвена на френски език, който е приет за език на производството. Приложения V и VII към исковата молба обаче са изготвени на английски език.

- 15 В това отношение Комисията подчертава, че член 29, параграф 3, трета алинея от Процедурния правилник предвижда изключение, въз основа на което тя е можела да приеме, че поради големия обем на приложение V към исковата молба и поради факта че в исковата молба се прави само еднократно позоваване на двете разглеждани приложения и че тя съдържа цялостен превод на релевантните пасажии от тези приложения, не било необходимо представянето на цялостен превод на тези приложения. Комисията припомня, че при всички положения тя се е съобразила напълно с член 29 от Процедурния правилник, като след поискване е представила в секретариата вариант на разглежданите приложения на френски език.
- 16 Във връзка с това следва да се отбележи, че съгласно член 29, параграф 2, буква а) и параграф 3, първа и втора алинея от Процедурния правилник езикът на настоящото производство е френски и че поради това, след като писмените становища и приложенията към тях е трябвало да бъдат представени на този език, към изготвените на друг език документи е трябвало да бъде приложен превод на френски език.
- 17 В настоящия случай обаче исковата молба е изготвена изцяло на френски език. Освен това, макар приложенията към тази искова молба два документа да са представени на друг език, релевантните пасажии от тези документи са преведени и възпроизведени в исковата молба.
- 18 При тези обстоятелства искът не би могъл да се счита за недопустим и единственият въпрос, който възниква, е дали двете разглеждани приложения трябва да бъдат отстранени от преписката.

- 19 В това отношение е необходимо да се припомни, че съгласно член 29, параграф 3, трета алинея от Процедурния правилник при наличие на обемни доказателства и документи може да се направи превод само на извлечения от тях. Освен това Съдът може, служебно или по искане на някоя от страните, по всяко време да изиска по-пълен или цялостен превод. В конкретния случай обаче, в съответствие с направеното от секретариата на Съда искане, преводите на двете разглеждани приложения на френски език са предоставени от Комисията.
- 20 Ето защо не трябва да бъдат отстранявани от преписката двете разглеждани приложения, които при предявяване на настоящия иск са представени на език, различен от този на производството и чийто превод на езика на производството е представен по-късно в съответствие с член 29, параграф 3, трета алинея от Процедурния правилник.

По нарушаването на принципа на силата на пресъдено нещо и на принципа *non bis in idem*

- 21 Великото херцогство Люксембург поддържа, че искът е недопустим поради нарушаването на член 226 ЕО, доколкото с него се нарушавал принципът на силата на пресъдено нещо и принципът *non bis in idem*, що се отнася до първата част от първото твърдение за нарушение и до третото твърдение за нарушение. То подчертава, че първата част от първото твърдение за нарушение относно липсата на забрана за разпръскване за изкуствените торове съответства на първото твърдение за нарушение, формулирано по делото, по което е прието Решение от 8 март 2001 г. по дело Комисия/Люксембург (C-266/00, *Rescueil*, стр. I-2073) и че третото твърдение за нарушение във връзка с условията за разпръскване по земи с остър наклон също е било формулирано в рамките на това дело като второ твърдение за нарушение. Великото херцогство Люксембург счита, че ако Комисията приема, че то не е взело необходимите за изпълнението на това решение мерки, тя би трябвало да предприеме действия съгласно член 228, параграф 2 ЕО, а не да образува ново производство въз основа на член 226 ЕО.

- 22 Комисията изтъква, че макар настоящото производство да се основава на Решение по дело Комисия/Люксембург, посочено по-горе, то се отнася до ново национално законодателство и до различни твърдения за нарушения. Що се отнася до принципа *non bis in idem*, Комисията поддържа, че той не се прилага към настоящото дело, тъй като в случая не се касае за административнонаказателно или наказателно производство. Според нея дори ако принципът може да се приложи за иск за установяване на неизпълнение на задължения, то условията за прилагането му не са изпълнени в конкретния случай, като се има предвид, че това прилагане зависи от наличието на три условия, а именно идентичност на деянията, един и същи извършител на нарушението и един и същи защитен правен интерес.
- 23 В самото начало следва да се отбележи, че Комисията образува настоящото производство по силата на член 226 ЕО. Въпросът за приложимостта на член 228 ЕО възниква единствено ако се окаже, че повдигнатите в това производство твърдения за нарушения са идентични от фактическа и правна страна с формулираните по делото, по което е прието посоченото по-горе Решение по дело Комисия/Люксембург.
- 24 Що се отнася до принципа на силата на пресъдено нещо, както страните, така и държавите членки, които са представили становища, и Европейският парламент поддържат, че този принцип може да се прилага за производствата за установяване на неизпълнение на задължения от държава членка.
- 25 По настоящото дело се поставя въпросът дали е допустимо, от гледна точка на принципа на силата на пресъдено нещо, Комисията да предяви настоящия иск съгласно член 226 ЕО при наличието на посоченото по-горе Решение по дело Комисия/Люксембург, постановено по предявен от нея по силата на същия член иск.

- 26 Съдът припомня многократно значението на принципа на силата на пресъдено нещо както в правния ред на Съюза, така и в националните правни системи (Решение от 30 септември 2003 г. по дело Köbler, C-224/01, Recueil, стр. I-10239, точка 38, Решение от 16 март 2006 г. по дело Kapferer, C-234/04, Recueil, стр. I-2585, точка 20 и Решение от 3 септември 2009 г. по дело Fallimento Olimpiclub, C-2/08, Сборник, стр. I-7501, точка 22).
- 27 От съдебната практика се установява, че този принцип е приложим и към производствата за установяване на неизпълнение на задължения от държава членка и че силата на пресъдено нещо се отнася само до фактическите и правни въпроси, които действително или по необходимост са разрешени с разглежданото съдебно решение (Решение от 12 юни 2008 г. по дело Комисия/Португалия, C-462/05, Сборник, стр. I-4183, точка 23 и цитираната съдебна практика).
- 28 Като се има предвид, че както производството, по което е прието посоченото по-горе Решение по дело Комисия/Люксембург, така и настоящото производство са образувани от Комисията на основание на член 226 ЕО, следва да се разгледат фактическата и правната обстановка по тези две дела, за да се провери дали те са идентични от фактическа и правна страна.
- 29 Разглеждането на изложените от Комисията твърдения за нарушения по дело, по което е постановено съдебно решение, налага анализ на неговия диспозитив в светлината на констатациите и на мотивите, на които той се основава.
- 30 Така, що се отнася до първото твърдение за нарушение по дело Комисия/Люксембург, по което е прието посоченото по-горе решение, диспозитивът на това решение трябва да бъде анализиран в светлината на точки 22 и 29—31 от същото това решение. От тези точки се установява, че по посоченото дело предмет на разглеждане са били задълженията, произтичащи от буква А, точка 4 от приложение II и параграф 1, точка 3 от приложение III към Директива 91/676. Тези задължения се отнасяли, от една страна, до условията за разпръскване на

изкуствени торове в близост до потоци, и от друга страна, до установяването на равновесие между предвидимите нужди на културите от азот и азота, който им е осигурен по-специално чрез азотни съединения, произхождащи от изкуствени торове.

- 31 Първата част от първото твърдение за нарушение в настоящото производство обаче се отнася до буква А, точка 1 от приложение II към Директива 91/676. Тази разпоредба предвижда задължението за включване в кодексите на добрата селскостопанска практика на периодите, през които разпръскването на подобряващи почвата вещества е неуместно.
- 32 Що се отнася до второто твърдение за нарушение по дело Комисия/Люксембург, по което е прието посоченото по-горе решение, от диспозитива на това решение, както и от точки 23 и 33 от него се установява, че с това твърдение за нарушение Комисията упреква Великото херцогство Люксембург, че е предвидило условия за разпръскване на подобряващи почвата вещества по земи с остър наклон само когато те са влажни, наводнени, покрити със сняг за повече от 24 часа или замръзнали, при положение че е трябвало да въведе правна уредба, която да не зависи от климатичните условия.
- 33 С третото твърдение за нарушение, повдигнато по настоящото дело, Комисията обаче отправя критики за това, че разпоредбите на регламента на Великото херцогство за наклонените терени се отнасят само до течните органични торове и че не съществува правна уредба относно разпръскването на изкуствени торове върху такива почви.
- 34 Ето защо следва да се отбележи, че с оглед на съдържанието, от една страна, на първото и на второто твърдение за нарушение, формулирани по дело Комисия/Люксембург, по което е прието посоченото по-горе решение, и от друга страна, на първата част от първото твърдение за нарушение и на третото твърдение за нарушение, повдигнати от Комисията по настоящото дело, по същество не е налице идентичност от фактическа и правна страна между двете дела.

- 35 При тези обстоятелства, предявявайки настоящия иск, Комисията не е нарушила принципа на силата на пресъдено нещо.
- 36 Що се отнася до принципа *non bis in idem* и дори ако се приеме, че в конкретния случай може да се направи позоваване на този принцип, прилагането му при всички положения е изключено по настоящото дело поради липсата на идентичност от фактическа и правна страна между него и дело Комисия/Люксембург, по което е прието посоченото по-горе решение.
- 37 Освен това при липсата на такава идентичност между тези две дела не възниква въпрос относно приложимостта на член 228 ЕО.
- 38 От горното следва, че искът на Комисията е допустим.

По съществуването на иска

Доводи на страните

- 39 В подкрепа на иска си Комисията повдига четири твърдения за нарушения.
- 40 С първото си твърдение за нарушение, разделено на три части, Комисията упреква Великото херцогство Люксембург за това, че регламентът на Великото

херцогство, с който се установяват периодите, през които подобряващите почвата вещества не могат да се използват върху земеделските земи, не се отнася до изкуствените торове, не предвижда период на пълна забрана за пасищата и определя в недостатъчна степен обхвата на дерогациите.

41 В първата част на това твърдение за нарушение Комисията припомня, че по силата на буква А, точка 1 от приложение II към Директива 91/676 националната правна уредба трябвало да съдържа правила, съгласно които в определени периоди се забранява разпръскването на „подобряващи почвата вещества“, без да се прави разлика между органичните торове и химическите торове. Според нея обаче предвидените в член 6 от регламента на Великото херцогство периоди на забрана на разпръскване се отнасят само за органичните торове, но не и за изкуствените торове, при това въпреки факта че никоя разпоредба на Директива 91/676 не предвижда, нито разрешава изключването на изкуствените торове. Поради това Комисията подчертава, че люксембургската правна уредба е несъвместима с дефиницията на понятието „подобряващо почвата вещество“, съдържаща се в член 2, буква д) от тази директива.

42 С втората част на първото си твърдение за нарушение Комисията посочва, че регламентът на Великото херцогство не съдържа изисквания относно периодите, през които е забранено разпръскването върху ливадите, въпреки че член 5 от Директива 91/676 и параграф 1, точка 1 от приложение III към нея не допускат пропускането на никоя земеделска площ. Основавайки се на научни изследвания, тя добавя, от една страна, че рисковете от проникване на нитрати в почвата през есента и зимата са особено завишени не само за обработваемите земи, но и за ливадите, и че, от друга страна, средните температури в Люксембург в края на есента и през зимата не са подходящи, за да позволят достатъчна абсорбция и избягване на съществените рискове от проникване. Освен това според Комисията предвиденото в член 6, буква А, точка 4 от регламента на Великото херцогство ограничение не е достатъчно, за да се избегнат рисковете от замърсяване, като се има предвид, че този регламент не обхваща изкуствените торове, че не съществува никакъв период на пълна забрана и че ограничението от 80 килограма азот на хектар представлява почти половината от годишната гранична стойност, допустима съгласно параграф 2 от приложение III към Директива 91/676.

- 43 Що се отнася до третата част от първото твърдение за нарушение, Комисията счита, че люксембургската правна уредба би трябвало да определя по-точно случаите, в които може да се допусне дерогация от забраната за разпръскване през определени периоди от годината. Тя счита, че член 7 от регламента на Великото херцогство не е точен, тъй като той гласи, че при „извънредни климатични условия“ или „извънредни събития, които засягат дадено земеделско стопанство“ компетентният министър може да разреши разпръскването през периодите на забрана, но този регламент не съдържа определение за тези понятия. Комисията добавя, че забраната за разпръскване през определени периоди от годината е съществена разпоредба от Директива 91/676, че в нея не се предвижда такава дерогация и че ясното и точно транспониране на тази директива е абсолютно необходимо, за да се изпълни изискването за правна сигурност и да се гарантира пълното и цялостно прилагане на тази директива.
- 44 С второто си твърдение за нарушение Комисията подчертава, че регламентът на Великото херцогство въвежда задължение за шестмесечен минимален капацитет за събиране на отпадните води от животни само за новите съоръжения, но не и за съществуващите съоръжения. Тя посочва, че въпреки че Директива 91/676 не прави разграничение между новите и съществуващите съоръжения, в член 8 от регламента на Великото херцогство се предвижда, че новите или изискваните модернизиране съоръжения трябва да гарантират събирането на течен оборски тор и на торна вода за минимален период от шест последователни месеца.
- 45 С третото си твърдение за нарушение Комисията припомня, че съгласно буква А, точка 2 от приложение II към Директива 91/676 дадена национална правна уредба трябва да съдържа правила, които регламентират „условията за разпръскване на подобряващи почвата вещества по земи с остър наклон“ и че Съдът е постановил, че буква А от приложение II към тази директива се отнася до всички подобряващи почвата вещества, а не само тези, които, подобно на отпадните води от животни, са с органичен произход (Решение от 2 октомври 2003 г. по дело Комисия/Нидерландия, C-322/00, Recueil, стр. I-11267, точка 134). Регламентът на Великото херцогство обаче гласи в член 6, буква А, точка 5, че се „забранява разпръскването на течен оборски тор, торна вода и утайка, останала след пречистването на отпадъчни води, върху терени със среден наклон, по-голям от 8 %, които не са покрити с растителност“, без тази забрана да се разпростира по отношение на изкуствените торове.

46 С четвъртото си твърдение за нарушение Комисията смята, че взетите от Великото херцогство Люксембург мерки са недостатъчни, като се има предвид, че съгласно буква А, точка 6 от приложение II към Директива 91/676 националните правни уредби трябва да съдържат правила относно „начините за разпръскването на [...] изкуствени торове и отпадни води от животни, и по-специално неговото ниво и еднаквост с цел поддържане оттичането на хранителни елементи във водите на едно приемливо ниво“. Според нея обаче люксембургското законодателство не съдържа разпоредби относно процедурите по разпръскване, по-специално що се отнася до техниките, които осигуряват еднаквото и ефективно разпръскване на торовете. Комисията счита, че модерният характер на люксембургското земеделие и техническите характеристики на земеделските машини не са достатъчни, за да се приеме, че не се налага въвеждането на правила относно начините на разпръскване на изкуствените торове и на отпадните води от животни. Директива 91/676 не освобождава държавите членки от изискването да предвидят процедури за разпръскване, дори когато земеделието им е развито.

47 Великото херцогство Люксембург оспорва по същество иска на Комисията единствено в дубликата си.

Съображения на Съда

48 Що се отнася до доводите за защита по същество, които излага Великото херцогство Люксембург, следва да се припомни, че съгласно член 42, параграф 2 от Процедурния правилник в хода на производството не могат да се въвеждат нови правни основания, освен ако те не почиват на правни или фактически обстоятелства, установени в хода на производството.

- 49 Безспорно е обаче, че в конкретния случай доводите за защитата по същество, представени за първи път в дубликата, са изложени по същество в отговора на Великото херцогство Люксембург на мотивираното становище. След този отговор Комисията предявява своя иск, като се отказва от четири от осемте твърдения за нарушения, формулирани в мотивираното становище и поддържа другите четири. В своята писмена защита Великото херцогство Люксембург не изразява становище относно обосноваването на иска на Комисията, нито иска отхвърлянето му като неоснователен, свеждайки защитата си до допустимостта на този иск.
- 50 При тези условия следва да се приеме, че исканията за отхвърляне на иска по същество, както и доводите за тях, изтъкнати за първи път в дубликата, са представени със закъснение и поради това са недопустими (вж. в този смисъл Решение от 5 ноември 2002 г. по дело Комисия/Белгия, C-471/98, Recueil, стр. I-9681, точки 41—43).
- 51 Следователно е достатъчно да се разгледа въпросът дали неизпълнението е доказано единствено въз основа на твърденията за нарушение на Комисията.
- 52 Що се отнася до първата част от първото твърдение за нарушение, следва да се припомни, че буква А, точка 1 от приложение II към Директива 91/676 предвижда задължението за включване в кодексите на добрата селскостопанска практика на периодите, през които разпръскването на подобряващи почвата вещества е неуместно.
- 53 Следва да се припомни също, че от една страна, член 2, буква д) от тази директива определя като „подобряващо почвата вещество“ всяко вещество, съдържащо едно или повече азотни съединения, разпръснато по почвата, с цел да подобри растежа на растенията, включително животинските отпадъци. От друга страна, член 2, буква е) от същата директива определя като „изкуствен тор“

всяко подобряващо почвата вещество, произведено по промишлен път. От това следва, че терминът „подобряващо почвата вещество“ по смисъла на Директива 91/676 включва изкуствените торове.

- 54 При тези условия, тъй като Директива 91/676, без да предвижда дерогация, задължава държавите членки да въведат периоди на забрана за разпръскването на всякакви видове подобряващи почвата вещества, следва да се приеме, че Великото херцогство Люксембург не се е съобразило с това задължение, що се отнася до изкуствените торове.
- 55 По отношение на втората част от първото твърдение за нарушение в началото следва да се отбележи, че разпоредбите от люксембургската правна уредба относно периодите, през които се забранява разпръскването на някои видове подобряващи почвата вещества, не се прилагат по отношение на пасищата въпреки обстоятелството, че в Директива 91/676 не се предвижда изрично никаква дерогация за този вид повърхности.
- 56 При всички положения, дори да се приеме, че ливадите поемат значително количество азот, това обстоятелство не може да оправдае разрешението за разпръскване — както се предвижда в член 6, буква А, точка 4 от регламента на Великото херцогство — на общо количество течен оборски тор, торна вода и утайка, останала след пречистването на отпадъчни води, достигащо 80 килограма азот на хектар, за периода между 1 септември и 1 март. Както отбелязва генералният адвокат в точка 93 от заключението си, това количество е прекалено, като се има предвид, че параграф 2 от приложение III към Директива 91/676 позволява разпръскването на 170 килограма азот през цялата година. Да се разреши почти половината от същото това количество през зимното полугодие обаче би означавало през този период растителността да поема и преработва почти толкова азот, колкото през лятното полугодие. Освен това докато таванът, съдържащ се в параграф 2 от приложение III към тази директива, се прилага за количеството азот, отделено от разпръскването на всички животински отпадъци, таванът, предвиден в член 6, буква А, точка 4 от регламента на Великото херцогство, се отнася само до количеството азот, отделено изключително от разпръскването на течен оборски тор, на торна вода и на утайка, останала след пречистването на отпадъчни води.

- 57 Що се отнася до третата част от първото твърдение за нарушение, Комисията основателно подчертава, че забраната за разпръскване през определени периоди от годината е съществена разпоредба от Директива 91/676 и че в нея не се предвиждат дерогации.
- 58 Член 7 от регламента на Великото херцогство обаче позволява на компетентните министри при извънредни климатични обстоятелства или при извънредни обстоятелства, които засягат дадено земеделско стопанство, да разрешат дерогации за периодите на забрана на разпръскването.
- 59 Дори ако се предположи, че държава членка има право да предвиди в националното си право дерогации относно периодите на забрана на разпръскването в случай на извънредни климатични обстоятелства или на извънредни обстоятелства, които засягат дадено земеделско стопанство, тези дерогации трябва във всички случаи да бъдат в достатъчна степен подробно описани в правната уредба, с която се транспонира Директива 91/676.
- 60 Национална правна уредба, която предоставя дискреционни правомощия на компетентните министри във връзка с разглеждането на индивидуални искания за такива дерогации, обаче не отговаря на посоченото изискване.
- 61 Що се отнася до капацитета за събиране, посочен във второто твърдение за нарушение на Комисията, следва да се приеме, че единствената определяща разпоредба в това отношение се съдържа в параграф 1, точка 2 от приложение III към Директива 91/676.
- 62 Според тази разпоредба програмите за действие съдържат правила относно капацитета на местата за събиране на отпадните води от животновъдството и този капацитет трябва да надвишава необходимия за събирането през по-голямата част на периодите на забрана на разпръскването в уязвимата зона.

- 63 Единствената дерогация, предвидена в същата тази разпоредба, се отнася до положение, при което може да се докаже, че количеството животински отпадъци, което превишава реалния капацитет на събиране, ще бъде отстранено по незасягащ околната среда начин.
- 64 Член 8 от регламента на Великото херцогство обаче не съдържа такова условие.
- 65 При това положение следва да се заключи, че като не предвижда задължението, съдържащо се в параграф 1, точка 2 от приложение III към Директива 91/676, относно съществуващите съоръжения, които не са предмет на модернизирание, регламентът на Великото херцогство не е съобразен с изискванията на тази директива.
- 66 Що се отнася до третото твърдение за нарушение на Комисията, трябва да се отбележи, че съгласно буква А, точка 2 от приложение II към Директива 91/676 кодексите на добрата селскостопанска практика трябва да съдържат правила относно условията за разпръскване на подобряващи почвата вещества върху земи с остър наклон, доколкото това е подходящо и необходимо.
- 67 Съдът вече е постановил, че буква А от приложение II към Директива 91/676 се отнася до всички подобряващи почвата вещества, а не само до тези, които имат органичен произход (Решение по дело Комисия/Нидерландия, посочено по-горе, точка 134).
- 68 Член 6, буква А, точка 5 от регламента на Великото херцогство обаче само забранява разпръскването на течен оборски тор, на торна вода и на утайка, останала след пречистването на отпадни води, които са органични торове, но не съдържа разпоредба относно разпръскването на изкуствени торове.

- 69 Ето защо следва да се заключи, че в това отношение Директива 91/676 не е транспонирана правилно от Великото херцогство Люксембург.
- 70 Що се отнася до четвъртото твърдение за нарушение на Комисията, следва да се отбележи, че буква А, точка б от приложение II към Директива 91/676 предвижда, че кодексите на добрата селскостопанска практика би трябвало да съдържат правила относно начините на разпръскването на изкуствените торове и отпадни води от животновъдството, и по-специално относно неговото ниво и равномерност, за да може оттичането на хранителни елементи във водите да се поддържа на едно приемливо ниво, доколкото това е подходящо и необходимо .
- 71 Като се има предвид, че такива разпоредби не са предвидени от Великото херцогство Люксембург, следва да се заключи, че тази правна норма е нарушена.
- 72 Ето защо следва да се приеме, че неизпълнението е доказано единствено въз основа на твърденията за нарушение на Комисията.
- 73 При тези условия следва да се приеме, че като не е приело всички закони, подзаконови и административни разпоредби, необходими за съобразяване с членове 4 и 5 от Директива 91/676 във връзка с буква А, точки 1, 2, 5 и 6 от приложение II, както и с параграф 1, точки 1 и 2 от приложение III към тази директива, Великото херцогство Люксембург не е изпълнило задълженията си по нея.

По съдебните разноски

⁷⁴ По силата на член 69, параграф 2 от Процедурния правилник загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане. След като Комисията е направила искане за осъждането на Великото херцогство Люксембург и нейният иск е уважен, то трябва да бъде осъдено да заплати съдебните разноски.

По изложените съображения Съдът (голям състав) реши:

- 1) Като не е приело всички закони, подзаконови и административни разпоредби, необходими за съобразяване с членове 4 и 5 от Директива 91/676/ЕИО на Съвета от 12 декември 1991 година за опазване на водите от замърсяване с нитрати от селскостопански източници във връзка с буква А, точки 1, 2, 5 и 6 от приложение II, както и с параграф 1, точки 1 и 2 от приложение III към тази директива, Великото херцогство Люксембург не е изпълнило задълженията си по нея.**

- 2) Осъжда Великото херцогство Люксембург да заплати съдебните разноски.**

Подписи